

Z. BÖHMOVÁ A. GRÜNFELDOVÁ A. SARAUER

KLAVÍRNÍ ŠKOLA

PRO
ZAČÁTEČNÍKY

Z. BÖHMOVÁ A. GRÜNFELDOVÁ A. SARAUER

KLAVÍRNÍ ŠKOLA

**PRO
ZAČÁTEČNÍKY**

© 2002 Editio Bärenreiter Praha
ISMN 979-0-2601-0158-6

Pořizování jakýchkoli kopií je podle zákona zakázáno.
Vervielfältigungen jeglicher Art sind gesetzlich verboten.
Any unauthorized reproduction is prohibited by law.

ÚVODEM

Klavírní škola pro začátečníky je výsledkem jednak mnohaletých pedagogických zkušeností, jednak podrobného studia starší i nové literatury. Vychází z naší domácí tradice, kterou po mnoho a mnoho desítiletí vytvářely a postupně zdokonalovaly celé generace našich učitelů. Bylo mezi nimi mnoho vynikajících osobností, např. Josef Proksch, Zdeněk Fibich, Jan Malát, Jakub Virgil Holfeld, Vilém Kurz, Růžena Kurzová aj., vedle dalších poctivých a obětavých pracovníků. Čerpali a přejímali jsme vděčně ze vzácného pokladu jejich zkušeností, nesčíslnékrát prověřených při výchově generací žáků. Zároveň jsme však usilovali vyrovnat se s pokrokem, který přinesla nová doba, a obohatit školu o nové prvky a zásady elementárního vyučování, k nimž dospěla moderní klavírní pedagogika.

Cílem naší školy je především rozvíjet hudební vlny žáků, vychovat jejich schopnosti hudebního vnímání, čtení a myšlení, upoutat jejich zájem a vzbudit v nich lásku k hudbě. Proto jsme se snažili naplnit celou školu od samého začátku co nejvíce hudbou, a to hudbou pokud možno nejlepší. Tento úkol je zvláště obtížný právě v počátečním období vyučování, které bývá obvykle pro žáky velkým zklamáním. Neboť místo očekávané hudby, místo lidových písni, po nichž touží, se jim většinou dostává jen suchopárných technických cvičení a nezbytných teoretických poznatků. Cestou k řešení tohoto problému se ukázala být hra národních písni podle sluchu, jedním prstem, tedy bez znalosti notového písma i základních úhlových návyků, které si žák vedle toho teprve postupně osvojuje. Tento způsob je znamenitý k výcviku hudebního sluchu, paměti i rytmického čtení žáka a zároveň nám umožňuje vnést hudební prvek přímo do základů vyučování. Dává nám možnost postavit na začátek školy nejen zpěv, nýbrž i primitivní hru lidové písni. Tento postup ostatně není nový. Je popsaný již v Metodice počátečního vyučování hfe klavírní Josefa Jiránka (Praha, Hudební výchova 1922) a užívali ho i starí čeští kantori.

Lidová písce česká, moravská a slovenská pak provází žáka celou školou, ať už rozdělená mezi dvě ruce jako průprava ke hfe oběma rukama nebo ve dvou- či čtyřručních úpravách našich skladatelů. Později přináší škola též několik ukázek lidových písni jiných národů. Ostatní hudební látku školy se snaží využít umělecky i instruktivně nejcennějšího materiálu či jednotlivých čísel některých starších i nových sbírek a sbírek. Mnohé ze starších upravil Alois Sarauer, který také vytvořil pro školu nové původní skladby. Škola přináší dále i malé příklady starých českých i cizích mistrů, a konečně ukázky nové tvorby pro mládež, které pro naši školu napsali některí přední soudobí skladatelé čeští a slovenští.

Při výběru a sestavování látky školy nám vedle její umělecké hodnoty a srozumitelnosti pro dětský věk byla vodítkem zásada rozmanitosti a všestrannosti. Ve škole se střídají skladby různého charakteru a nálad i nejjednodušší ukázky různých stylů. Přáli bychom si, aby se i na malé ploše a v malých možnostech naší školy žákovi otevřel pokud možno největší obzor a níjak se nebojíme předložit mu i ukázky hudební řeči dnešní. Zkušenosť mnoha učitelů ukazuje, že ji jako připravený žáci pak pochopí daleko snáze než ten, kdo rostl úzkostlivě střežen před každou modernější harmonií, a proto přilší utkvěl ve starších harmonických obratech, což později může tvořit i zábranu k pochopení hudby soudobé.

I když naše škola neobsahuje vyloučně skladby autorů českých, je to přece škola česká tím, že v ní daleko převažují. Náš začátečník se v ní seznámí se jmény mnoha našich skladatelů starších i soudobých. Vedle našich lidových písni bude to hlavně jejich hudba, která položí základy jeho hudebnímu rozvoji.

Hudební, přednesovou látku školy doplňují nezbytné etudy a cvičení. V souladu s moderními názory odmítáme převahu technických cvičení. Omezujeme je na nejunitnější rozsah, avšak snažíme se dát žákovi i po technické stránce co nejlepší a všestranné základy. V části školy věnované přípravě před hrou z not stanovíme všeobecně platné zásady správného sedění u klavíru a postavení ruky. Na minimálním počtu cvičení (popsaných zatím jen slovně) se pak žák učí prvním úhlovým a uvolňovacím pohybům. V rámci školy se dále snažíme postupně položit základy ke všem druhům techniky a úhazu, dostupným v elementárním vyučování. V duchu moderní klavírní metodiky přistupujeme v technické části školy vedle prstového výcviku také ke druhým techniky, které vyžadují součinnost paže: především ke zpěvnému úhazu, nezbytnému pro přednes melodie (espressivo) a k odtahu, později k úhzu dopadem paže a ke skokům. V technických cvičeních věnujeme také pozornost návcíku dynamického odstínení úhuzu, později i různé síly současně v obou rukou v mezech možností dětské ruky. Tato cvičení považujeme za velmi důležitá, neboť budí smysl pro kvalitu tónu a jeho odstínění. Tím velmi pomáhají rozvíjet žákovo hudební čtení.

Nácví hlavních druhů techniky usnadňujeme žákovi jednoduchými průpravnými cvičeními, která hlavně na začátku školy provádíme stručně nejdůležitějšími pokyny pro žáka. Pro učitele je určena metodika, která tvoří doplněk ke škole a konkrétněji popisuje a ujasňuje její postup a zásady.

Systému technického výcviku uvedeného v naší škole jsme použili proto, že je v hlavních rysech značně rozšířen mezi našim učitelstvem. Existují ovšem i jiné cesty, které mohou vést ke stejně dobrým výsledkům. Je samozřejmé, že učitelé se nemusí vázat na postup školy, nýbrž že jej mohou přizpůsobit vlastním zkušenostem a způsobu práce.

V textu školy uvádíme postupně také nejdůležitější, pro žáka nezbytné teoretické poznatky, aby si nemusel na hodinách zapisovat učitelův výklad. Mají mu být pomůckou při domácím opakování látky, probrané s učitelem v širším rozsahu, který plně nevyčerpávají.

Škola je určena pro nejšířší okruh žáků. Proto její látka, zejména zpočátku, postupuje metodicky velmi zvolna od nejlehčích úkolů ke složitějším. Po nových problémech jsou většinou zařazeny snadnější skladbičky, aby se žák stále neuváděval novými úkoly, měl radost ze hry a v nových obměnách opakoval a utvrzoval to, čemu se již naučil.

Při velké rozdílnosti žáků není ovšem možno vytvořit metodický postup, který by využíval vše. Práce učitele proto musí být vždy prací tvorivou. Materiál školy je dosti rozsáhlý, aby umožnil vybrat vhodnou látku pro každého jednotlivého žáka, stanovit její nutný rozsah, případně upravit její seřazení. Tam, kde bude na místě rychlejší postup, bude třeba vynechat některá čísla, která v různých obměnách opakují tytéž úkoly. Některá obtížnější cvičení a skladbičky, zařazené ve II. části a zejména ke konci školy, bude naopak někdy nutno odložit na pozdější dobu a použít jich jako přednesového materiálu vedle etud, navazujících na školu. Některých lehčích dvouručních čísel, která se snad vynechají, je možno použít ke hře z listu, podobně jako mnohých čtyřručních úprav lidových písní, které jsou proto úmyslně napsány ve snadném slohu.

Má-li vyučování klavírní hře přinést dobré výsledky, je i u nejnadanějších žáků zapotřebí mnoho píle, vytrvalosti a ukázněnosti, aby doveleli překonávat pracovní potíže. Tady pak je nezbytné, aby rodiče spolupracovali s učitelem, měli důvěru v jeho zkušenosti a všeckožné podporovali jeho autoritu. Měli by s ním být pokud možno v častém styku, aby znali jeho požadavky; měli by kontrolovat domácí práci dětí a dbát přesného vymezení, dodržování a co nejlepšího využití času, určeného ke cvičení. Rodičům musí být také jasno, že dobrých výsledků většinou nelze docílit v krátké době a nikdy povrchně, nepřesnou, neporádnou prací, jako ostatně ve všech oborech lidské činnosti.

ÚVODEM K PŘEPRACOVANÉMU VYDÁNÍ

Sledovali jsme praktické výsledky učitelů, kteří pracovali s Klavírní školou pro začátečníky, konfrontovali je s vlastními zkušenostmi a na tomto podkladu jsme školu přepracovali.

Hudební látku jsme seřadili metodicky vhodněji, mnohé skladbičky jsme nahradili jinými nebo upravili *. Tím škola získala i po stránce hudební. Vybrali jsme i několik snadných ukázků tvorby předních klasiků (J. Haydn, W. A. Mozart, L. van Beethoven). Školu jsme ukončili skladbami B. Smetany a Ant. Dvořáka ve čtyřruční úpravě.

Postup technických cvičení jsme pozměnili a některá jsme zařadili později.

*) Příklady označené vedle jména skladatele hvězdičkou jsou zpracovány podle jiných autorů (např. Beyera, Czerného aj.).

Zkratky jmen
A. S. = A. Sarauer
F. B. = F. Beyer

ZAČÁTEK VYUČOVÁNÍ

a) Průprava před hrou z not

I. Úkolem začátečního vyučování je především budit u žáka zájem o hudbu a klavírní hru, učit ho naslouchat hudbě, rozumět ji a milovat ji a roзвijet jeho hudební vlohy: hudební sluch, paměť a rytmické čtení. (Prostředky: Učitel předeberá žákovy písničky a vhodné skladbička a hovory s ním o jejich obsahu; žák zpívá jednoduché, krátké národní písničky, které pak podle sluchu — bez not — hraje na klavír jedním prstem a vykládává jejich rytmus.)

II. Současně se žák postupně seznamuje způsobem přiměřeným svému věku s nejdůležitějšími pojmy (hudba, zvuk, tón, jeho výška, délka), dále s klavírem a zejména s klávesnicí a konečně s notovým písmem. Vždy jen s těmito poznatkami, které bude v nejbližší době potřebovat; i když snad žák mnohob z toho již zná z přípravné hudební výchovy, je třeba, aby své znalosti zapakoval a prohloubil.

III. Zároveň se žák připravuje po technické stránce: seznamuje se s pojmenováním části paže a učí se správnému sedění u klavíru, postavení ruky, jejímu uvolnění a základnímu úhozovým cvičením, které zatím cvičí jen z paměti. Ke hře z not přistupuje teprve tehdy, když plněně ovládá notefné noty a základní vazby prstů.

Všechny tyto tři složky probírá žák současně. Rozvržení látky na jednotlivé hodiny a délku této průpravy před hrou z not určí učitel podle vnímavosti a pile jednotlivých žáků.

I. PŘÍKLADY LIDOVÝCH PÍSNÍ VHODNÝCH PRO ZPÍVÁNÍ A HRANÍ PODLE SLUCHU

Nacvičené písničky, případně napřed jen jejich úryvky, žák hraje (vytukává) na klavíru, a to zatím jen jedním prstem, nejlépe třetím nebo druhým. Dbáme, aby žák správně seděl (popis sedění viz str. 9), aby hrající prst byl zaokrouhlen — nesmí se probhat ve nechtovém klubu — a aby pohyby ruky a zapěsti byly vláčné a úhoz měkký. Žák hraje střídavě pravou rukou ve dvoučarkované okátku a levou v malé okátku. Písni Kočka leze dírou, Dů kravíčky, Kdes holubičko, Stála basa začínají od c, Řekni, řekni, Když jsem jel do Prahy od e, Pec nám spadla začíná od g. Později je dobré pokusit se hrát písničky i od jiných počátečních kláves. Žák to zkouší pod dozorem učitelovým pokud možno samostatně (vybrané cvičení sluchu). Pokud žák písničku a jejich slova nezná, je třeba, aby se naučil je zpívat se slovy. Nejdříve se učí textu, pak melodiю.

6. Když jsem jel do Prahy pro hráč, pro hráč, pa-dl nám na ce-stě
va-lach, va-lach.

7. Pec nám spa-dla, pec nám spa-dla, kdo-pak nám ji
po-sta-ví, sta-rý pe-cař ne-ní do-ma a mla-dý to ne-u-mí.

II. STRUČNÝ VÝKLAD ZÁKLADNÍCH POJMŮ A ODBORNÝCH POZNATKŮ*

Hudba obohacuje a zkrášluje život každého člověka i celé lidské společnosti. Vyjadřuje lidské city, nálady a myšlenky, lící obrazy ze života i z přírody. Hudba k nám mluví v tónech. Vnímáme ji sluchem. Všechno, co slyšíme, je zvuk. Ale každý zvuk není tónem.

Tón je zvuk, který má určité vlastnosti, zejména určitou *výšku*, *délku*, *sílu*. Máme tóny vysoké a hluboké, krátké a dlouhé, slabé a silné. Tóny tvoříme *budem* nebo *na hudebních nástrojích*. K nejrozšířenějším patří *klavír*. Jednou z hlavních součástí klavíru je *ozvučná deska* (dává tónu sílu). Je uzavřena v dřevěné skříni. Nad ni jsou nataženy *kovové struny různé tloušťky a délky*. Vpředu je *klávesnice*, která se skládá z *kláves bílých a černých*. Bílé tvoří nepetřitou řadu, černé se střídají ve skupinách po dvou a třech. S každou klávesou je spojeno *kladívko*. Stiskneme-li klávesu, uhodi kládívko o strunu a vznikne tón. Krátké a tenké struny vydávají tóny vysoké, tlusté a dlouhé struny vydávají tóny hluboké. Důležitou součástí klavíru jsou dále *pedály* (obyčejně bývají dva). Začátečník jich nepoužívá, proto se s nimi seznámíme až později.

RŮZNÉ TYPY KLAVÍRU

Křídlo (ozvučná deska a struny jsou uloženy vodorovně v dřevěné skříni, která stojí na třech nohách).
Pianino (ozvučná deska i struny jsou umístěny svisle).

JMĚNA KLÁVES A TÓNŮ

Každá klávesa má společné jméno s tónem, který vyluzuje. Máme sedm základních tónů, které tvoří „hudební abecedu“:

c d e f g a h

Rada těchto sedmi tónů se na klávesnici opakuje sedm a půlkráte. Po řadě sedmi tónů se vždy opakuje znova *c* jako tón osmý. Ríkáme mu *oktáva* (podle latinského slova *octavus*, které česky znamená osmy).

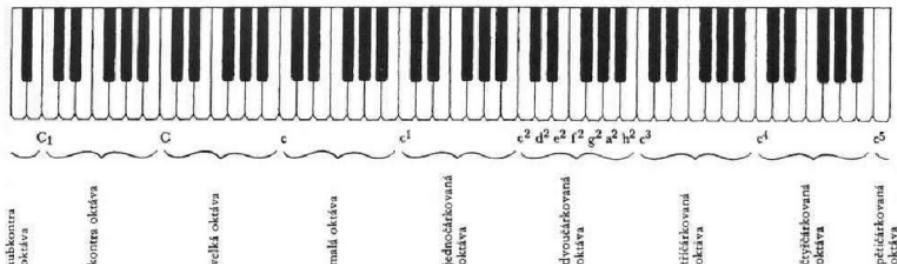
Abychom odlišili opakující se řady sedmi základních tónů, které tvoří jednotlivé oktavy, má každá oktáva své jméno. Uprostřed klávesnice (nad pedály) je *oktáva jednočárkovaná*, dále napravo *dvoj-, tří-, čtyřčárkovaná* a *pětičárkovaná c*. Nalevo od jednočárkované oktavy je *oktáva malá*, dále *velká, kontra a subkontra*:

* Na začátku školy shrnujeme hlavně tu látku, která je pro první vyučování **nezbytná**; další je zařazena v textu školy.

Sled, v němž probíráme teoretické poznatky, vyplývá z metodiky klavírního vyučování. Nemůže být proto v souladu s postupem obvyklým v teorii. (Tak např. intervaly probíráme v souvislosti s nácvikem dvojhmatů; klavírní metodika je přináší daleko dříve než technicky mnohem obtížnější stupnice.)

Účelem této části je pomoci žáku při domácím opakování látky probrané na hodině s učitelem. Bylo by pěirozené chybou, kdyby se žák učil textu z paměti. Jde o to, aby všem pojmem rozuměl. Notové písmo ovšem musí ovládat co nejlépe.

KLÁVESNICE

NOTOVÉ PÍSMO

Značkou pro tón je *nota*, která je jakýmsi „hudebním písmenkem“. Nota může mít různou podobu. Má vždy *hla-vičku* (bud vyplňenou černě, nebo bílou, nevyplňenou). Někdy je k ní připojena *nožka* (svislá čárka, směřující bud po levé straně hlavičky dolů, nebo po pravé straně nahoru).

Podoba noty nám udává délku tónu. Začátečník odměřuje délku, trvání tónu hlasitým počítáním.

• *nota celá*: má čtyři počítací doby, počítáme do čtyř: raz, dva, tři, čtyř.*

♩ *nota půlová*: má dvě počítací doby, počítáme do dvou: raz, dva (nebo tři, čtyř apod.).

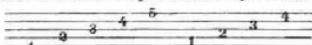
♪ *nota čtvrtová*: má jednu počítací dobu, počítáme raz (nebo dva apod.).

Nota celá má dvě noty půlové nebo čtyři noty čtvrtové. • = ♩ = ♪ ♪ ♪ ♪

Nota půlová má dvě noty čtvrtové. ♩ = ♪ ♪

Tečka za notou prodlužuje notu o polovinu jejího trvání. Půlová nota s tečkou má tedy tři počítací doby. Počítáme raz, dva, tři. ♩. = ♩ ♩ ♩

Noty pišeme na **notovou osnovu**, která se skládá z pěti linek a čtyř mezer. Počítáme je zdola nahoru.

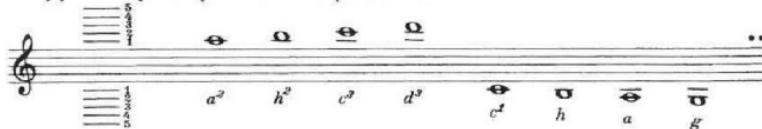
Výšku tónu udává **klič** a poloha noty na notové osnově. **G klič** (čili houslový) určuje, že na druhé lince se piše nota jednočárkově *g*.

Noty na linkách a v mezeraх:

Další noty pišeme na **pomočných linkách** nad i pod osnovou.

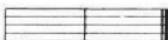

* Dvouslabičné slovo čtyři by rušilo pravidelnost při jednoslabičném počítání.

** Další noty na pomocných linkách jsou uvedeny ve škole tam, kde se poprvé vyskytují.

Zák se v jednotivých hodinách postupně seznamuje s notami na linkách, v mezerách i na pomocných linkách čtením příkladů ze školy (viz str. 13). Tím se připravuje na hru z not. Tyto příklady také vyklepává s hlasitým počítáním.

Notovou osnovu rozdělujeme svislými čarami na malé úseky, jakési příhrádky, do nichž píšeme noty. Těmto úsecům říkáme **takty**, svislým čaram žádou **takové**. Na konci skladby je **taktová čára dvojitá**.

Rozdělení na takty není nahodilé, nýbrž pravidelně uspořádáno tak, aby všechny takty měly stejný počet stejně dlouhých počítacích dob. Na začátku skladby za klíčem je označení taktu, napsané obvykle dvěma číslicemi nad sebou. Vrchní udává počet dob v taktu, spodní jejich trvání. Tak například označení $\frac{4}{4}$ nám stanoví, že v celé skladbě v každém taktu jsou čtyři počítací doby a že každá z nich má trvání noty čtvrt'ové. Takový takt může tedy být vyplněn např. čtyřmi notami čtvrt'ovými nebo dvěma půlvými nebo jednou celou. Ríkáme mu takt čtyřčtvrt'ový.

Nejužívanější označení čtyřčtvrt'ového taktu:

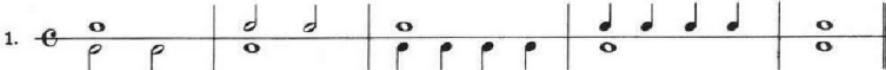
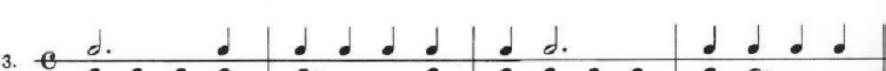
Jiné druhy taktu, např. dvoučtvrt'ový, tříčtvrt'ový:

PŘÍKLDY K VYKLEPÁVÁNÍ NOTOVÝCH HODNOT KAŽDOU RUKOU ZVLÁŠT

1. C o | d d | d d d d ||
2. C d d d | d d d | d d d | o ||
3. C d d d d | d. d | d d | o ||
4. $\frac{3}{4}$ d d d | d d | d d | d. ||

OBĚMA RUKAMA DOHROMADY

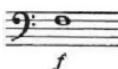
1.
2.
3.

Další příklady neuvádime. Žák použije k vyklepávání různých rytmických hodnot zápisu prvých lidových písni na začátku školy (viz str. 5) a dále cvičení ke hře z not (počínaje str. 13), kde najde všechny potřebné příklady ve velkém množství.

Rytmus je střídání dlouhých a krátkých not, uspořádaných do taktu.

Ryticky — stejnometně, pravidelně. Hráť ryticky — znamená přesně dodržovat předepsané trvání not. Když žák ovládá spolehlivě potřebné noty v klíči houslovém, seznamuje se postupně s notami v klíči basovém.

Klíč basový dává notám nová jména. Piše se na 4. linku a určuje, že nota na 4. lince je malé *f*. Proto mu říkáme také *f klíč*. Nácvik jako u klíče houslového.

Noty na linkách a v mezích:

III. TECHNICKÁ PRŮPRAVA KE HŘE

NÁZVY ČÁSTÍ PAŽE A RUKY

Rameno, nadloktí, loket, předloktí, zápěstí (čili ohbí) a ruka, která má pět prstů. Prsty označujeme v notách číslicemi: palec jako 1. prst, ukazovák 2. atd., malík 5. Každý prst má tři články, spojené třemi kloubami. Říkáme jim kloub dlaňový, prstový, nehtový.

SEDĚNÍ U KLAVÍRU

Sedíme: 1. před středem klávesnice (střed dán zámkem, pedály),
2. tak daleko, aby loket byl poněkud předsunut před tělo (aby paže měla volnost pohybu),
3. tak vysoko, aby loket a předloktí nebyly nižší než klávesnice. Sedíme zpříma, v mírném předklonu, nikoliv na celém sedadle, neopíráme se o opěradlo. Malí žáci musí mít přiměřeně vysokou stoličku, aby měli opřeny nohy.

POSTAVENÍ RUKY (obr. č. 1, 2).

Hlavní zásady: 1. celá paže počinajíc ramenem musí být volná,
2. snažíme se zachovat přirozený tvar ruky visící volně podle těla (se zaokrouhlenými prsty a mírně vystupujícími dlaňovými kloubami),
3. prsty se nesmějí v nehtových kloubech prohýbat.

Postavení ruky cvičíme na klávesnici pravou rukou na poloze *c⁴*—*g⁴*, levou *c* malé — *g* malé (přibližně v šíři ramen, kde je nejsnadněji). Cvičíme každou ruku zvlášť a ruce stále střídáme. Po každém postavení ruky uvolňujeme paži tím, že ji necháme volně klesnout podle těla. Tímto prvním uvolňovacím cvičením si žák *uvědomí pocit volnosti paže*.

Další příklady neuvádime. Žák použije k vyklepávání různých rytmických hodnot zápisu prvých lidových písni na začátku školy (viz str. 5) a dále cvičení ke hře z not (počínaje str. 13), kde najde všechny potřebné příklady ve velkém množství.

Rytmus je střídání dlouhých a krátkých not, uspořádaných do taktu.

Ryticky — stejnometně, pravidelně. Hráť ryticky — znamená přesně dodržovat předepsané trvání not. Když žák ovládá spolehlivě potřebné noty v klíči houslovém, seznamuje se postupně s notami v klíči basovém.

Klíč basový dává notám nová jména. Piše se na 4. linku a určuje, že nota na 4. lince je malé *f*. Proto mu říkáme také *f klíč*. Nácvik jako u klíče houslového.

Noty na linkách a v mezích:

III. TECHNICKÁ PRŮPRAVA KE HŘE

NÁZVY ČÁSTÍ PAŽE A RUKY

Rameno, nadloktí, loket, předloktí, zápěstí (čili ohbí) a ruka, která má pět prstů. Prsty označujeme v notách číslicemi: palec jako 1. prst, ukazovák 2. atd., malík 5. Každý prst má tři články, spojené třemi kloubami. Říkáme jim kloub dlaňový, prstový, nehtový.

SEDĚNÍ U KLAVÍRU

Sedíme: 1. před středem klávesnice (střed dán zámkem, pedály),
2. tak daleko, aby loket byl poněkud předsunut před tělo (aby paže měla volnost pohybu),
3. tak vysoko, aby loket a předloktí nebyly nižší než klávesnice. Sedíme zpříma, v mírném předklonu, nikoliv na celém sedadle, neopíráme se o opěradlo. Malí žáci musí mít přiměřeně vysokou stoličku, aby měli opřeny nohy.

POSTAVENÍ RUKY (obr. č. 1, 2).

Hlavní zásady: 1. celá paže počínaje ramenem musí být volná,
2. snažíme se zachovat přirozený tvar ruky visící volně podle těla (se zaokrouhlenými prsty a mírně vystupujícími dlaňovými kloubami),
3. prsty se nesmějí v nehtových kloubech prohýbat.

Postavení ruky cvičíme na klávesnici pravou rukou na poloze *c⁴*—*g⁴*, levou *c* malé — *g* malé (přibližně v šíři ramen, kde je nejsnadněji). Cvičíme každou ruku zvlášť a ruce stále střídáme. Po každém postavení ruky uvolňujeme paži tím, že ji necháme volně klesnout podle těla. Tímto prvním uvolňovacím cvičením si žák *uvědomí pocit volnosti paže*.

ZÁKLADNÍ ÚHOZOVÁ CVIČENÍ*

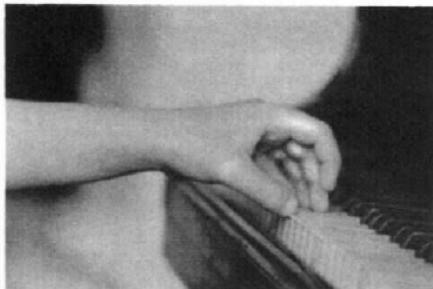
Úhoz musí být z počátku slabý. Jeho silu stupňujeme opatrně podle možnosti jednotlivých žáků. Po každém úhozu kontrolujeme sluchem tón; musí být měkký, avšak i při slabém úhozu určitý, zvučný (nikoliv chabý). Cvičíme každou rukou zvlášť a z paměti. Hlasitě a odměřeně počítáme a pohyby konáme přesně podle počítacích slabik. Často střídáme ruce a uvolňujeme je výše popsaným spuštěním paže podél těla. Každé cvičení je třeba několikrát opakovat se soustředěnou pozorností.

I. A) CVIČENÍ ÚHOZU JEDNOTLIVÝMI PRSTY (MIMO PALEC)

Všechny prsty stojí na klávesách, ale nepřitiskají je (pravá c^3-g^2 , levá $c-g$ malé). Každým prstem cvičení několikrát opakujeme. Žák přesně, hlasitě a rázně počítá:

RAZ	DVA	TŘI	ČTYŘ
zdvihneme prst pružně nad klávesu**	dopad prstu na klávesu (bez úhozu)	stisk klávesy — úhoz	prst pustí hbitě klávesu, ale nevzdaluje se od ní, zůstává s ní v doteku

3

B) CVIČENÍ ÚHOZU PALCEM

Žák počítá:

RAZ	DVA	TŘI	ČTYŘ
palec stiskne klávesu (úhoz slabý, bez pomoci ruky)	klid — palec drží klávesu stisknutou	palec pustí klávesu, ale nevzdaluje se od ní (zůstává s ní v doteku)	klid

* Připomínáme znovu (jak bylo již řečeno v úvodu), že učitelé se nemusí vázat na postup školy. Také jednotlivá cvičení, uvedená ve škole, mohou volně pozměnit podle vlastních zkušeností, případně nahradit jinými, nebo i vynechat.

** Prsty při zdvihu nemění svůj tvar. Zvedáme je jen tak vysoko, pokud to žákovi neposobi nejménší nátlak (přibližně tak, aby prstový a dlaniový kloub byly asi v téže výši). Přehánění zdvihu je škodlivé.

2. CVIČENÍ ZÁPĚSTÍ

a) Prápravné cvičení

Bezzvučně a lehce stiskneme pravou rukou d^2 , e^2 , f^2 2., 3. a 4. prstem (levou d , e , f malé). Palec a malík volně visí ke klávesám. Cvičíme každou ruku zvlášť.

Žák počítá:

RAZ	DVA	TŘI	ČTYŘ
ruka v zápěstí volně padá co nejnižše a visí za upevněné prsty, které přitiskají klávesy	klid	zápěstí se vraci do původní polohy	klid — prsty stále přitiskají klávesy

b) Cvičení malých uvolňovacích pohybů zápěstí, kterých bude žák používat při hře.

Postavení ruky zůstává stejné jako při předchozím cvičení. Prsty 2., 3., 4. přitiskují klávesy (lehce, bez tláčení), palec a malík visí volně ke klávesám (nezvedat palec).

Žák počítá:

RAZ	DVA
Zápěstí vláčně padá poněkud dolů pod úroveň klávesnice a ihned se pružně vraci zpět do původní polohy. Celá paže musí být co nejvolnější	klid

3. CVIČENÍ JEDNOTLIVÝMI PRSTY ÚHOZEM SHORA, S MALÝMI UVOLŇOVACÍMI POHYBY ZÁPĚSTÍ

Palec přitiská klávesu. Prsty 2., 3., 4. a 5. jsou mírně zdviženy nad klávesami (tzv. „otevřená ruka“). Zdvížené prsty nemění svůj tvar: 2., 3. a 4. zůstávají zaokrouhleny, 5. je téměř natažen a zdvižen ze všech prstů nejvíce. Všechny prsty zůstávají nad svými klávesami (netisknout prsty k sobě!); nekonají zbytečné pohyby, jsou v klidu, avšak ruka nesmí být křečovitě napjata. (Viz obr. č. 4.)

Žák počítá:

Cvičíme postupně také 3., 4. a 5. prstem

RAZ	DVA	TŘI	ČTYŘ
úhoz 2. prstem	2. prst drží klávesu stisknutou, zápěstí koná malý, uvolňovací pohyb dolů a zpět do původní výšce	zdvih 2. prstu do původní výšce nad klávesy	klid

4. CVIČENÍ PRSTŮ VE SKUPINÁCH

Popis cvičení 2. a 3. prstem: otevřená ruka, palec bezzvučně přitiská klávesu. Cvičíme každou rukou zvlášť. Na 2. a 4. dobu podle potřeby uvolňujeme paži malými pohyby zápěstí. Stále střídáme ruce.

Zák počítá:

RAZ	DVA	TŘI	ČTYŘ
úhoz 2. prstem	klid	úhoz 3. prstem, současný zdvih 2. prstu do původní výše nad klávesu (dobře vázat, avšak nepředržovat)	klid

Podobným způsobem cvičíme další skupiny dvou, tří, čtyř až pěti prstů.

2 3 3 4 4 5 2 4 3 5 2 5 palec přitiská klávesu	1 2 1 3 1 4 malík přitiská klávesu
2 3 4 3 3 4 5 4 palec přitiská klávesu	1 2 3 2 1 2 3 4 3 2 malík přitiská klávesu
2 3 4 5 4 3 palec přitiská klávesu	1 5 1 2 3 4 5 4 3 2 žádný prst nepřitiská klávesu

5. CVIČENÍ PRSTŮ VE SKUPINÁCH (CTVRTOVÉ NOTY)

Pořad ruky: levá hraje o oktauvu výše c¹—g¹, pravá c²—g². Žák počítá nyní dvouslabičně: prv-ní dru-ha tře-tí čtv-r-ta. Všechny slabiky musí vyslovovat stejně krátce a úsečně, bez ohledu na jejich délku.

Cvičíme každou ruku zvlášť, střídáme ruce. Na konci cvičení uvolňujeme paži malým pohybem zápěstí. Palec ani malík již nepřitiskáme.*

Skupiny dvou, tří, čtyř a pěti prstů cvičíme nyní v tomto sledu:

1 2 2 3 3 4 4 5	1 2 3 2 2 3 4 3 3 4 5 4
1 3 2 4 3 5	1 2 3 4 3 2 2 3 4 5 4 3
1 4 2 5 1 5	1 2 3 4 5 4 3 2

Když žák ovládl základní úhozová cvičení každou rukou zvlášť, přistupuje ke hře z not, nejdříve rovněž každou rukou zvlášť (viz str. 13). Vedle toho pokračuje v základních cvičeních oběma rukama dohromady. Nejdříve cvičí skupiny prstů protipohybem. V obou rukou hrají tytéž prsty, ale klávesy jsou různé. Tak např. při skupině dvou prstů hraje pravá 1—2 c² d², levá 1—2 g¹ f¹.

Tepřve potom probíráme cvičení prstů ve skupinách rovným pohybem.

V obou rukou hrají současně různé prsty, ale klávesy jsou stejné (tentot způsob je obtížnější). Tak např. při skupině dvou sousedních prstů hraje pravá 1—2, levá 5—4 atd.

Další nejdůležitější cvičení jsou uvedena přímo v textu školy, ostatní jsou připojena na jejím konci. Zařazení cvičení je ovšem jen přibližné a podle potřeby jednotlivých žáků bude mnohdy třeba je změnit.

* Toto cvičení je průpravou ke hře z not, kde žák počítá dvouslabičně a hraje levou rukou v jednočárkovane oktauvě.

b) Hra z not

Než začne žák hrát z not, naučí se dobrě orientovat v pětiprstové poloze c^2-g^2 , aby bez divání na klávesy věděl, kterým prstem bude hrát každou jednotlivou notu. K nácviku této orientace je určeno cvičení uvedené v prvého příkladu pro hru z not (a dále při prvních změnách polohy ruky).

Každé cvičení žák nejdříve ovládne po rytmické stránce tak, aby je dovedl vyklepat s hlasitým, přesným dvouslabičním počítáním. Vedle toho se učí žák každé cvičení nahlas plynně číst; u každé noty určuje také prst, kterým bude hrát. Teprve pak cvičí s hlasitým počítáním, napřed zcela pomalu. Při hře z not se nedívá na klávesy. Při prvních tří i čtyřučních cvičeních (a pokud možno i později) sedí žák před středem klávesnice.

Alois Sarauer (1901–1980)

1. Žák

Zvolna

Učitel

A. S.

2.

Zvolna

A. S.

3.

Zvolna

A. S.

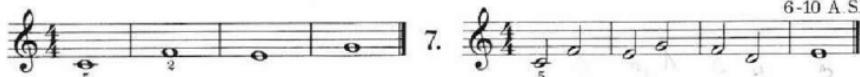
4.

A. S.

5.

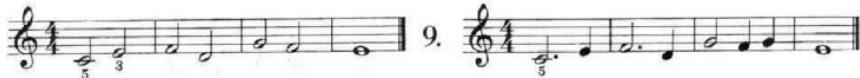
Zvolna

Levá ruka:

6.

7.

6-10 A. S.

8.

9.

10.

Pravá ruka

11.

J. L. Zvonař (1824 - 1865)
Harm. Z. Blažek

F. Beyer (1803 - 1863)
Harm. Z. Blažek

12. *P. r.* Harm. Z. Blažek

Volně

13. *Levá ruka* A. S.

14. *L. r.* A. S.

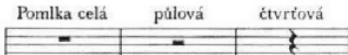
Melodie rozdělená mezi dvě ruce.* Jsou-li dvě osnovy spojeny s vorkou, znamená to, že hrajeme oběma rukama. Spodní osnova je určena pro levou ruku, vrchní pro pravou.

Pomlka — přerušení zvuku, značka ticha. Jako noty i pomlky mají různé, vždy přesně vymezené trvání.

Pomlka celá trvá jako nota celá. (Vedle toho se rovná každému předepsanému taktu.)

Pomlka púlová trvá jako nota púlová.

Pomlka čtvrtová trvá jako nota čtvrtová.

Při pomlce pouštíme vždy přesně klávesu

Píseň

Musical score for orchestra, page 5, section A.S. The score includes two staves. The top staff is for strings (Violin I, Violin II, Viola, Cello) and the bottom staff is for double bass. Measure 5 starts with a dynamic of f . The strings play eighth-note patterns, while the double bass provides harmonic support. Measure 6 begins with a dynamic of p , featuring eighth-note patterns in the strings and sustained notes in the double bass. Measure 7 continues with eighth-note patterns in the strings and sustained notes in the double bass. Measure 8 concludes with a dynamic of p .

* Mezi dvě ruce lze rozdělit také vhodné lidové písničky. Příklady jsou uvedeny na str. 112—113.

Rozhovor

2.

Volně

A.S.

Při dvou osnovách čteme vždy zdola nahoru.
Každou dvouruční skladbičku i cvičení probíráme napřed každou rukou zvlášť.

3.

A.S.

4.

A.S.

5.

A.S.*

6.

A.S.

Cvičení opakovacích tónů. Palec (nebo malík) po celé cvičení bezzvucně přitiská klávesu. Počítáme dvouslabičně. Prsty, které opakují touž klávesu, zdviháme přesně na poslední slabiku před dalším úhozem. Zdvih prstů označujeme v prvých cvičeních takto:

Levá ruka hraje v malé oktavé týmiž prsty. Cvičíme také ostatními skupinami prstů. Všechna technická cvičení hraje žák vždy z paměti.

Opakovací znaménko – repetice – se značí dvěma tečkami u dvojité taktové čáry. Tečka leží ve druhé a třetí mezeďce. Opakovací znaménko udává, že skladba nebo její část, která je takto označena, se ještě jednou opakuje.

Obrouček, který spojuje noty různé výšky, znamená vázanou hru – legato.

7.

A.S.

F. B.

8.

Pomlka celá se klade na místo jakéhokoliv celého taktu, např. i 3/4, tedy nikoliv jen 4/4.

V národním tónu

9.

Kukačka

10.

Cvičení nezávislosti rukou. Levá ruka přesně váže, zatímco pravá zvedá prst, a opačně.

J. Malát (1843 - 1915)

11.

5 legato

12.

Dynamika — odstínování sily úhozu (z řeckého *dynamis* — síla).

Podobně jako v řeči zesiřujeme a zeslabujeme hlas a zdůrazňujeme nejdůležitější slova, aby řeč byla srozumitelná a výrazná, vyžaduje i hudební přednes odstínování sily tónu.

Silu tónu a její změny nám udávají v notách **dynamická znaménka**, která se předpisují italskými slovy nebo jejich zkratkami, podobně jako jiné přednesové pokyny:

- forte* — *f* — silně
- mezzoforte* (čti medzoforte) — *mf* — polosilně
- fortissimo* — *ff* — co nejsilněji
- pianissimo* — *pp* — co nejslaběji
- crescendo* (čti krescendo) — *cresc.* — zesilovat _____
- decrescendo* (čti dekrescendo) — *decresc.* — zeslabovat _____
- diminuendo* — *dim.*, *dimin.* — zeslabovat _____
- akcent — důraz, přízvuk (značí se > nad notou).

Nácvik zpěvného úhozu (*cantabile*, čti kantábile — zpěvně; *espressivo* — výrazně).*

Zpěvného, expressivního úhozu lze docítit tím, že zápešti současně s úhozem koná buďto

a)vláčný pohyb nahoru a zpět, nebo

b)krouživý pohyb (pravou rukou dolů, pak směrem doprava nahoru a zpět do původní polohy — levou obráceně dolave), krouživý pohyb je obtížnější.

Sila úhozu musí být přiměřená možnostem dětské ruky, tón zpěvný a dlouze znějící.

Levá ruka o dvě oktávy niže,

13.

14.

* Nácvik expressivního úhozu může učitele podle svého uvážení zařadit později, podobně jako jiná technická cvičení (např.

A. S.

15.

Prstová cvičení (levá ruka hraje o 2 oktávy niže). Další pětiprstová cvičení jsou uvedena na str. 114.

P. r.
L. r.

16.

16.

17.

18.

18.

Dle F. B. upravil A. S.

19.

Ligatura je oblouček, který spojuje dvě noty téže výše bezprostředně po sobě. Prvá nota se zahráje s důrazem, druhá se již neudeří, nýbrž prodlužuje o své trvání notu prvou.

20.

Nácvik crescenda a decrescenda (levá ruka hraje o 2 oktávy nižě).

Ovčáci, čtveráci
(Česká)

Moderato (mírně)
legato

Dle úpravy J. Maláta

21.

Ovčáci, čtveráci! Vy jste naši vičku, i tu čočovičku vypásli!

Tempo — pohyb, tj. rychlosť, jakou skladbu hrajeme. Tempo není libovolné, nýbrž závisí na obsahu a rázu skladby.

Maličká su
(Moravská)

Moderato

22.

Maličká su, husy pasu, ||tancovala bych já, až sa tŕasu||

P. r. L. r.

23.

sempre legato (stále vázané)

24.

F. B.

P. r.

L. r.

F. B.

25.

Fine

*Da Capo
at Fine*

Da capo al fine (čti kápo) – od začátku do konce (skladbičku opakujeme od začátku a končíme u slova *Fine*).

F. B.

26.

A.S.

27.

mf

mf

mf

Vyvandroval Janko

(Slovenská)

Moderato

28.

A.S.

Interval — výšková vzdálenost mezi dvěma tóny. Názvy intervalů pocházejí od latinských slov, která označují číslice.

<i>Prima</i>	= vzdálenost od jednoho tónu k témuž tónu.
<i>Sekunda</i>	= vzdálenost od 1. tónu ke 2. tónu.
<i>Tercie</i>	= vzdálenost od 1. ke 3. tónu.
<i>Kvarta</i>	= vzdálenost od 1. ke 4. tónu.
<i>Kvinta</i>	= vzdálenost od 1. k 5. tónu.
<i>Sexta</i>	= vzdálenost od 1. k 6. tónu.
<i>Septima</i>	= vzdálenost od 1. k 7. tónu.
<i>Oktáva</i>	= vzdálenost od 1. tónu k 8. tónu.

Nácvik dvojhmatů (levá ruka hraje o 2 oktafy níže).

1.

Jednotlivé dvojhmaty tenuto. Hrající prsty jsou připraveny na klávesách, nehrající mírně zdviženy.

2.

ten.

ten. (zkratka slova *tenuto*) = přesně vydržet. Značí se ležatou čárkou nad notou nebo pod ní.

P. r. L. r.

Zdeněk Fibich

29.

mf

Moderato

S. Lebert (1822 - 1884) - L. Stark (1831 - 1884)

30.

(Con moto)

p legato

31.

Moderato

p legato

f

J. Malát

Odtah (odtažení ruky). Tak jako větu v řeči členíme rozdělovacími znaménky — tečkami, čárkami atd. —, členíme i melodií na menší části. Říkáme jim fráze. V notách je označujeme obloučky, které spojují noty tvořící jednu frázi. Jedním z prostředků, kterými někdy při hrani oddělujeme hudební fráze, aby je posluchač rozpoznal sluchem, je kromě dynamiky odtah.

Odtah je pohyb, kterým oddělujeme melodické fráze, takže poslední nota je poněkud kratší.

Nácvik odtahu. Původně notu zahrájeme s důrazem (pohybem jako při expresivním, zpěvném úhozu). Současně s úhrovkou čtvrtové noty (*p*) zvedáme velmi vláčným pohybem celou paži kolmo vzhůru. Ruka v záprstí volně visí a pohyb paže pomalu odtahuje prst od kláves. Při čtvrtové pomlece se ruka jediným pohybem (bez přerušení) vraci do počáteční polohy.

Pozdeji cvičíme 3.—4. prstem i ostatními skupinami prstů.

Odtah*

	<i>d</i>	5	4
1.	<i>c</i>	2	1
	<i>b</i>	4	3
	<i>a</i>	3	2

Levá ruka týmž dvojicemi prstů.

atd. Levá ruka v opačném směru.

Přenášení paže.

Levá ruka od *c*¹ v opačném směru.

1.	<i>c</i> ¹	<i>c</i> ²	<i>c</i> ²
	<i>c</i> ³	<i>c</i> ³	<i>c</i> ³

Provedení

2.	<i>c</i> ¹	<i>c</i> ²	<i>c</i> ²
	<i>c</i> ³	<i>c</i> ³	<i>c</i> ³

Provedení

* Jednotlivá cvičení, která jsme shrnuli pro úsporu místa, probírá žák samozřejmě postupně. To platí i pro další podobné případy.

OSMINOVÉ NOTY A POMLKA

2.

32.

33.

L. r.

34.

35.

L. r. C $\frac{2}{4}$

Die F. B. upravil A. S.

Musical score page 27, measures 35-36. The top staff shows a treble clef, common time, and a dynamic *f*. The bottom staff shows a bass clef, common time. Measure 35 ends with a fermata over the bass staff. Measure 36 begins with a dynamic *L. r.*

Musical score page 27, measures 35-36. The top staff shows a treble clef, common time, and a dynamic *f*. The bottom staff shows a bass clef, common time. Measure 35 ends with a fermata over the bass staff. Measure 36 begins with a dynamic *L. r.*

Moderato

36.

F. B.

Musical score page 27, measures 35-36. The top staff shows a treble clef, common time, and a dynamic *f*. The bottom staff shows a bass clef, common time. Measure 35 ends with a fermata over the bass staff. Measure 36 begins with a dynamic *L. r.*

Musical score page 27, measures 35-36. The top staff shows a treble clef, common time, and a dynamic *f*. The bottom staff shows a bass clef, common time. Measure 35 ends with a fermata over the bass staff. Measure 36 begins with a dynamic *L. r.*

P. r. L. r.

37. Živěji

$\frac{3}{4}$

Moderato Melodie

A. S.

38.

Moderato Před spaním

A. S.

39.

Pravidla odtahu. Jsou-li obloučkem spojeny dvě noty různé výše, z nichž prvá je delší, přízvukujeme prvou notu a druhou *pp* odtáhneme (viz cvič. 58):

Jsou-li obloučkem spojeny dvě noty různé výše, ale též hodnoty, přízvukujeme prvou notu a druhou odtáhneme:

Je-li však druhá nota delší než prvá, neodtáhneme, nýbrž vydržíme druhou notu v plné hodnotě:

Opakujeme: Známe již několik druhů obloučků, nezaměňujme je — 1. legato, 2. ligatura, 3. odtah (konec každého obloučku neznamená odtah!).

Moderato

40.

A.S.

Na houpačce

Allegretto

41.

A. S.

Je-li obloučkem spojena skupina not též hodnoty a následuje-li po nich pomlka, odtáhne se poslední nota *pp*. Je-li však poslední nota delší, vydrží se v plné hodnotě.

Moderato

42.

A. S.

Staccato (čti stakáto) — krátce, úsečně. Označuje se tečkou nad notou.

Dvojhmaty staccato (úhozem do kláves směrem nahoru).

Hrající prsty jsou před úhozem připraveny na klávesách, nehrající jsou lehce zdviženy. V okamžiku úhozu, který musí být co nejkratší, se ruka pružně odmrští od kláves kolmo vzhůru. Pohybu se zúčastní nejen zápeští, nýbrž celá paže, která musí být co nejvláčnější. Po úhozu dopadá ruka ihned zpět na klávesy (připravena k dalšímu úhozu).

Levá ruka o dvě oktávy niže. Cvičíme také 3 a 5 prstem.

Nejmenší interval v naší hudbě všeobecně užívaný je *púltón* (čili malá sekunda). Také klávesy na klavíru jsou seřazeny v půltonech.

Vzdálenost dvou púltónů je *celý tón* (velká sekunda).

POSUVKY

Klížek # zvyšuje notu o půl tónu. Ke jménu noty přidáváme koncovku *is*, například *f + is = fis*. Hrajeme nejbližší klávesu vpravo. **Odrážka** § ruší platnost posuvky.

Posuvky nahodilé jsou takové, které nejsou označeny (předznamenány) na začátku notové osnovy, platí pouze pro všechny noty též výše v jednom taktu.

Nahodilé zvýšení:

Ve 3/8 taktu je osminová nota (nebo pomlka) počítací dobou.

Volně

A. S.

Vázané dvojhmaty s opakováním tóny. Opakující se prsty zvedáme přesně na poslední slabiku před dalším úhozem.

Můj koníček vranej
(Česká)

A.S.

Allegro

14.

Můj koníček vranej pěkně skáče, když mu nesu voves na vopálce.
Pěkně skáče, pěkně říči, když mu nesu voves na fidčici.

L. r.

Allegro

45.

A.S.

Andante

46. **Přání**

A. S.

P. r. L. r.

espress.

Volně

Pred našim domom
(Slovenská)

A. S.

mf

espress.

f (při opakování *p*) *p* (cresc. -) *f*

f (při opakování *p*) *p* (cresc. -) *f* *dim.*

Staccato jednotlivými prsty (úhozem od kláves). Hrající prst je před úhozem připraven na klávesu, ostatní jsou lehce zdvíženy. Po úhouznu připravujeme ihned prst na příští klávesu.

1. *Levá ruka o 2 oktávy níže.*

L. r.

Moderato

48.

F. B.

Allegretto

49.

flegato

F. B.

L. r. L. r.

Moderato

F. B.

50.

Portamento (= neseně) je druh úhozu mezi legatem a staccatem. (Jednotlivé tóny uhodíme dlouze, avšak nespojujeme je, nýbrž je oddělujeme malým odtahovacím pohybem zápěsti a paže.) Portamento označujeme spojením znaků staccata a legata.

U jednotlivých tónů , u skupin tónů:

Dú kravičky
(Moravská)

51. Lento (zvolna)

A. S.

Dú kravičky, dú z pastvy dědinú.
Co tak ale bučí, že se tuze mračí dneska k večeru.

Janko, Ferko, Lacko, Palko, poďte sem
(Slovenská)

52. Allegretto

Ján Móry (1892–1978)

53. Allegro

Vrabec

A. S.

Označení akcentů (přízvuků) různé sily, od nejslabšího k nejsilnějšímu: — > ^ sf
sf (nebo taky sfz) — sforzato (čti sforzato) = nejsilnější akcent

Vrabčák s vrabčicí

Allegro

54.

A. S.

Staccato jednotlivými prsty (úhozem shora do kláves, z volného zápěstí). Přehánění zdvihu ruky v zápěsti je škodlivé.

Levá ruka hraje o 2 oktávy niže

P. r.

55.

Allegro moderato

A.S.*

Posuvky označené (předznamenané) na začátku osnovy za klíčem platí pro všechny noty téhož jména na celé osnově. (Předznamenání, označení tóniny.)

Na zahrádce

Allegretto 4 A.S.*

56.

Etuda

Allegretto Dle C. Czerného upravil A. S.

57.

Etuda (čti etýda) = hudební skladba, sloužící k tomu, aby žák ovládl určitý technický problém (obtížný úkol).

Káčo, Káčo, Kulichova
(Česká)

Moderato

58.

A. S.

Káčo, Káčo Kulichova,
máš-li, máš-li husy doma?
Husy jsou na dvore,
Káča je v komoře,
kráji, kráji kusy chleba.

Cvičení nezávislosti rukou. Pravá staccato a levá legato, a obráceně.

P. r.

fis gis ais his cis dis eis

Já mám koně
(Česká)

Dle J. L. Zvonaře upravil A. S.

Allegretto

59.

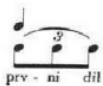
Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mé.
Když já jím dám ovsu, oni skácou hopsa,
já mám koně, vraný koně, to jsou koně mé.

Allegretto

60.

Josef Ryba (1821–1895)

Triola vznikne, rozdělíme-li notovou hodnotu místo na dva na tři stejné díly. Piše se týmiž notovými hodnotami jako při dělení na dva díly. Trioly označujeme šíkmou 3 a někdy též obloučkem. Počítáme tríslabičně první díl nebo ta první atd.

Moderato

61. *mf sempre legato*

— snižuje notu o půl tónu. Ke jménu noty přidáváme koncovku -es, např. h + es = hes. Místo hes říkáme také bě. Hrajeme nejbližší klávesu vlevo.

Lento

Uspávanka

62. *p legato*

Upravil A. S.

Ovečka

Moderato

63. *mf legato*

A. S.

Valčík

A. S.

Allegretto (Mírně rychle)

64.

Valčík – tanec ve tříčtyřovém taktu.

PŘÍPRAVNÁ CVIČENÍ KE STUPNICI

Jednotlivá cvičení probíráme postupně.

Při cvičení a) dodržujeme přesné pomlyky. Při celých notách stiskneme bezzvučně klávesu a uvolníme ruku pohybem ~~zpěsti~~.

Při cvičení b) podkládáme palec současně s úhozem 2. prstu.

a)

L. r. P. r.

b)

P. r. L. r.

c)

P. r. L. r.

Dú Valaši, dú
(Moravská)

Volně

65.

A. S.

Dú Valaši dú, hore dědinů,
jeden nese pepřek,
druhý nese česnek,
třetí cibulu.

Moderato

66.

F. B.

Moderato

67.

F. B.

Moderato J. Gněsina

68.

L. r.

Allegretto Taneček A. S.

69.

Fine

D. C.

ŠESTNÁCTINOVÉ NOTY

Počítáme čtyřslabičně: pr - vá - do - ba

Etuda

Moderato

Dle C. Černého upravil A.S.

70.

Staccato shora (do kláves). Levá ruka hraje o 2 oktavy nižše.

1.

2.

3.

Prvá doba v každém taktu je *těžká*, právě tak jako v české řeči prvá slabika každého slova je přízvučná. Taťky jednoduché, například $\frac{3}{4}$ a $\frac{3}{4}$, mají jednu těžkou dobu, ostatní doby jsou *lehké*. Takt $\frac{8}{4}$ je složen ze dvou taktů $\frac{2}{4}$.

Synkopa přesunuje přízvuk z těžké doby na lehkou.

Zbojník

Allegro risoluto (Rychle rázně)

71.

A. S.

Jede, jede poštovský panáček

Allegretto (Česká)

72.

A.S.

Jede, jede poštovský panáček, jede, jede poštovský pán,
vpředu má trubičku, vzadu má truhličku, jede, jede do Rokycan.

Slepý hudec*

Allegretto

Dle J. Proksche (1794–1864) upravil A. S.

73.

pr - vá - dru - há - tře - tí - čtv - rá - pá - tá - šes - tá

Chudobka

Andante

A.S.

74.

* Název jsme zvolili, abychom uctili památku vynikajícího slepého hudebníka Josefa Proksche, učitele Bedřicha Smetany.

Na zelenej lúke
(Slovenská)

Moderato

Eugen Suchoň (1908–1993)

75.

Moderato

Dle F. B. upravil A. S.

76.

p legato

Kmotr Vávra

77. Comodo (pohodlně)

A.S.

Etuda

78. Allegretto

Die C. Czerného upravil A.S.

79. Allegretto
dolce (čti dolče - jemně)

F.B.

Estonská národní písň

Mírně

80.

Upravil L. Kujk

mf
f
p
ff

mf
f
ff

Vesele do školy

Miloslav Kabeláč (1908–1979)

Allegro vivace (vivace, čti vivače = živě) 8

81.

8

mf

2 4 2 1

mf

1 2 3 2

8

5

2 4 2 1

mf

1 2 3 2

8

5

2 4

f

1 2 3 2

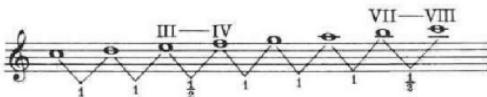
Alla breve takt — takt, v němž místo na čtvrtky počítáme na noty půlové. Počítací dobu v něm je nota půlová.
 δ pomocná oktaáva nad notami udává, že hrájeme o oktaávu výše, než je napsáno.

Štefan Németh-Šamorinsky (1896–1975)

Moderato

82.

Stupnice je postupná řada tónů v rozsahu oktávy, uspořádaná podle určitých pravidel. Stupnice durová čili tvrdá má osm stupňů. Mezi III.—IV. a VII.—VIII. stupněm jsou půltóny, mezi ostatními stupni jsou celé tóny.

Každá stupnice se jmenuje podle prvého, základního tónu, který nazýváme tónikou. Tak např. C dur stupnice začíná a končí tónem c.

Ostatní důležité stupně: V. stupeň — dominanta, VII. stupeň — citlivý tón.

Prstoklad C dur stupnice (pravou doprava, levou doleva): 1 2 3 1 2 3 4 5

P. r.

L. r.

Andante

83.

J. Proksch

Ruská píseň

Molto moderato (velmi mírně)

P. I. Čajkovskij (1840 - 1893)

84.

Žák

Allegro

Etuda

Dle C. Czerného upravil A. S.

85.

Etuda

Moderato

86.

Akord = souzvuk nejméně tří různých tónů.

Kvintakord = akord, jehož krajní tóny tvoří kvintu; skládá se ze dvou tercií nad sebou postavených. Durovy kvintakord tvoří velká a malá tercie (zni veselé), mollový malá a velká (zni smutně).

Obraty kvintakordu

Sextakord se skládá z tercie a kvarty, které jsou postaveny nad sebe, krajní tóny tvoří sextu.

Kvartsextakord se skládá z kvarty a tercie, které jsou postaveny nad sebe, krajní tóny tvoří sextu.

Nácvík akordů

P. r.

Akordy tenuto

P. r.

P. r.

L. r.

Akordy staccato

P. r.

L. r.

Rozložené akordy

(Cvičíme i na sextakordu a kvartsextakordu, levou o oktávu niže.)

Rostou, rostou
(Česká)

Allegretto

87.

p legato

Rostou, rostou, rostou konopě za cestou a jsou pěkně zelené.
Mezi nimi roste modrooké dívčí, až vyroste, bude mé.

Pohádka

Andante

88.

mf

Etuda

Allegretto

89.

F. B.

Aj, zpívá slavíček
(Moravská)

Andante cantabile

90.

A. S.

a tempo
marc.

Aj, zpívá, aj, zpívá slaviček, ja, že už vychází měsíček.
Hory sa černajú, kosy zapadajú, ani mní s mū milú posedét nedajú.

Etuda

Allegretto

91.

F. B.

Průprava ke hře melodie s doprovodem. (Cvičíme také jinými prsty.)

Velmi pomalu

Děvčátko tančí

Poco allegro (poněkud rychle)

92.

A. S. 3

riten. = zkratka od slova *ritenuto* = volněji; *a tempo* = v původním tempu.

Voděnka studená jako led (Moravská)

Allegretto

93.

A. S.

The musical score consists of six staves of music for piano, arranged in three systems. Each system ends with a fermata. The music is primarily in G major, indicated by two treble clef staves. The bass clef staves indicate F major. The score includes dynamic markings such as forte and piano, and various rhythmic patterns including eighth and sixteenth notes.

Voděnka studená jako led, jako led,
nemohu, má milá, na tebe zapomnět.
Jednú zapomenu, po druhéj zpomenu,
po třetí, má milá, slzy mne polejú.

Allegro moderato

J. Maláť

94.

Žák

*a) 3 2 1
b) 4 3 2*

sempre stacc. (= stále stacc.)

*a) 4 3 2
b) 3 2 1*

J. K. Vaňhal (1739 - 1818)

Allegretto

95.

Předtaktí — neúplný takt na začátku skladby. Poslední takt pak bývá o hodnotu předtaktí kratší a doplňuje se s ním na úplný takt.

Etuda

Eduard Horák (1838–1892)

96.

Andante

Etuda

J. Gněsina

97.

Cvičíme v rytmických obměnách, viz. str. 114.

Teče voda, teče
(Česká)

J. Ryba

Allegretto

Piano sheet music in G major, 2/4 time. The left hand plays eighth-note chords, and the right hand plays sixteenth-note patterns. Fingerings are indicated above the notes: measure 1 (left hand) has 5-4-3-5-3, 4, 5-2-5; measure 2 (right hand) has 5. Measure 2 concludes with a repeat sign and two endings.

Národní písěň

Živě

99. K. Sorokin

Piano sheet music in G major, 2/4 time. The left hand provides harmonic support with sustained notes and chords. The right hand plays eighth-note patterns. Dynamics include *p* and *p stacc.* Measure 2 concludes with a repeat sign and two endings.

Piano sheet music in G major, 2/4 time. The left hand provides harmonic support with sustained notes and chords. The right hand plays eighth-note patterns. Dynamics include *f*. Measure 2 concludes with a repeat sign and two endings.

Etuda

Moderato

100. A. S.

poco f

Piano sheet music in G major, 2/4 time. The left hand provides harmonic support with sustained notes and chords. The right hand plays sixteenth-note patterns. Measure 2 concludes with a repeat sign and two endings.

Sexty $\frac{5}{4}$

p *f*

Levá ruka o 2 oktávy niže.

Allegretto

101.

mf

Etuda

F. B.

legato

Zezulka z lesa vylítlá
(Česká)

Andante

A.S.

102.

The musical score consists of five systems of piano music. System 1 (measures 1-5) starts with dynamic *p*. Measure 1 has a bass note. Measures 2-4 have eighth-note patterns. Measure 5 has a bass note. Measure 1 of system 2 follows. System 3 (measures 2-5) starts with *molto marc.* Measure 2 has a bass note. Measures 3-4 have eighth-note patterns. Measure 5 has a bass note. System 4 (measures 1-5) starts with *p*. Measures 2-4 have eighth-note patterns. Measure 5 has a bass note. System 5 (measures 1-5) starts with *p*. Measures 2-4 have eighth-note patterns. Measure 5 has a bass note.

Zezulka z lesa vylítlá, kuku!
U samých jesliček sedla, kuku!
Vzdává čest a prozpívá,
Pána svého vychvaluje, kuku, kuku! kuku!

Moderato

103.

Etuda

Chromatická stupnice postupuje v samých půltónech. Nahoru se základní tóny zvyšují, dolů snižují.

Etuda

104.

Moderato

mf legato

F. B.

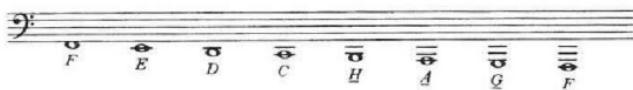
Ruská národní píseň

Úprava S. Děmentjeva-Vasiljeva

105.

Žák

Koruna (fermata) . Noty, dvojhmaty, akordy, případně pomlky, označené korunou, vydržíme poněkud dle, iž udává jejich hodnota.

Kdyby mi to pánbůh dal...

(Česká)

Andante

106.

Žák

A.S.

Musical score for piano duet, measures 1-5. The score consists of four staves. The top two staves are treble clef, and the bottom two are bass clef. Measure 1: Treble staff has eighth-note pairs followed by sixteenth-note pairs. Bass staff has eighth-note pairs. Measure 2: Treble staff has eighth-note pairs. Bass staff has eighth-note pairs. Measure 3: Treble staff has eighth-note pairs. Bass staff has eighth-note pairs. Measure 4: Treble staff has eighth-note pairs. Bass staff has eighth-note pairs. Measure 5: Treble staff has eighth-note pairs. Bass staff has eighth-note pairs.

Kdyby mi to pánbůh dal, aby si mě dudák vzal,
dudy bych mu nosila, chleba bych mu prosila,
kdyby mi to pánbůh dal, aby si mě dudák vzal.

Hrací hodiny

Tibor Frešo (1918–1987)

Allegretto

108.

mf

5 legato

8

Na hřišti

Živě a veselé

109.

f

A. S.

Ukolébavka
(Německá lidová písň)

Allegretto A. S.

110.

Šestnáctinová pomlka ♫

Et u d a

Die C. Czerného upravil A. S.

Allegro

111.

Etuda

112.

J. Gněsina

legato

Dumka

113.

Andante

A. S.

poco rit.

1-5

mf

3-4-1

5

dim.

p

Tatičku starý náš
(Česká)

114.

Andante

A. S.

3

1-2

3

1-2

2-3

Tatičku starý náš, šedivou hlavu máš!
Dokud ty jsi mezi námi, dorud ještě dobré s námi,
tatičku starý náš!

Sluníčko již vyšlo

Allegro moderato

115.

più = vice; *mosso* = hybně; *più mosso* = hybněji.

Pochod

Allegro moderato

116.

František Schäfer (1905–1966)

Starofrancouzská píseň

117. Rázně A. S.

Rázně

A. S.

117.

Cvičení skoků

Skokánek

118.

119.

Varianty (obměny) pro první 4 takty probíráme postupně, variantu c) zařadíme až později.

P. r. L. r.

Dudák

Moderato

120.

Holka modrooká
(Česká)

121. Allegro A.S.

121. Allegro A.S.

f *p* (stacc. ad libitum) (dle libosti) *f* *p* *marcato*

f *p* *f* *p* *marc.* (marcato - čti markáto - důrazně)

Holka modrooká, nesedávej u potoka,
holka modrooká, nesedávej tam.
V potoce se voda točí, podemle tvoje oči;
holka modrooká, nesedávej tam!

Prima volta – poprvé: [1.]

Seconda volta (čti sekonda volta) – podruhé: [2.]

Při opakování vynecháváme část skladby označenou prima volta a navazujeme hned na část označenou seconda volta.

Do pochodů

Žertovná (Polská písceň)

(Polská píseň)

Uprava S. Děmentjeva — Vasiljeva

A musical score for piano, featuring two staves. The top staff uses a treble clef and the bottom staff uses a bass clef. Both staves are in common time (indicated by 'C'). Measure 11 starts with a forte dynamic (f) and includes fingerings such as 3-2, 1, 1-3, 2, 3-2, and 3. Measure 12 continues with fingerings 3-2, 3, and 3-2, followed by a forte dynamic (f). The score is written on a five-line staff.

Medvídek

Poco moderato

124 { *mf*

A.S.

Na traktoru

Allegro

125. { *mf*

Petr Eben (1929)

VÝBĚR SKLADEB

Tato část školy přináší výběr skladbiček, které řeší různé výrazové, slohové a technické problémy. Na konci uvádíme malé ukázky z tvorby soudobých československých skladatelů, aby se s ní žáci seznámili.

Pojdte si zahrát

Alois Sarauer

1. *Poco comodo*

Ticho v polích

Josef Blatný (1891–1980)

2. *Allegro moderato*

*espress. il basso
(=bas)*

Andante

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

3.

Tato skladbička je pod podobiznou (litografií) pražského harfenisty Josefa Häuslera, zvaného také „Copánek“. Mozart mu podle udání přehrál v hostinci „Nová hospoda“ toto téma, na které pak Häusler improvizoval variace.

Na horách sejou hráč

(Česká)

Upravil Josef Ryba

Mírně

4.

Ríkadlo

Osvald Chlubna (1893–1971)

Veselé

5.

Menuet

J. L. Dusík (1760–1812) – I. Pleyel (1757–1831)

Pro čtyři ruce upravil A. S.

Tempo di minuetto (tempo menuetové)

6.

Menuet – starý francouzský tanec ve 3/4 taktu mírně rychlého tempa (allegretto).

Menuet přejat ze školy Dusíka – Pleyela. Autor není uveden, lze však usuzovat na práci Dusíkovu.

Cvičení

P. r.

L. r. atd.

Etuda

Pomalu

7.

Jelena Gněšina

Cvičíme také 3 a 5

Etuda

Pomalu

8.

Jelena Gněšina

Cvičíme také 1 3 a 5

Allegro

9.

Jan Kř. Vaňhal

Andante con grazia

Daniel Gottlob Türk (1756—1813)

10.

con grazia (čti grácia) = s půvabem, půvabně

Racek *

(Irská lidová píseň)

Andante cantabile

Upravil Alois Sarauer

11.

* Tuto píseň lze transponovat do Fis dur (se stejným prstokladem).

U muziky (Polka)

Polka – český tanec ve 2/4 taktu.

Křepelička (Běloruská píseň)

Deštivý den

zpomalit

Čínská písnička

Michail Rauchverger

Allegretto

15.

mf

p sempre staccato

Mazurka

Alois Sarauer

Allegretto energico (čti eneržíko = rázně)

16.

mf

p

mf

f

sf

Mazurka – polský tanec ve 3/4 taktu.

Pásli ovce Valaši (Moravská)

Vesele

Upravil Alois Sarauer

Na palouce

Allegretto

Alois Sarauer

Musical score for piano, page 18, measures 1-12. The score consists of four systems of music, each with two staves. Measure 1 starts with a dynamic *mf*. Measure 2 begins with a dynamic *p*. Measure 3 starts with a dynamic *f*. Measure 4 starts with a dynamic *p*. Measure 5 starts with a dynamic *p*. Measure 6 starts with a dynamic *p*. Measure 7 starts with a dynamic *p*. Measure 8 starts with a dynamic *p*. Measure 9 starts with a dynamic *p*. Measure 10 starts with a dynamic *p*. Measure 11 starts with a dynamic *p*. Measure 12 starts with a dynamic *p*.

Fujaročka moja

Vesele a hybně

Zdeněk Blažek (1905–1988)

19.

Fujaročka moja

Vesele a hybně

Zdeněk Blažek (1905–1988)

19.

Fujara – pišťala, kterou používají pastevci.

Gavota

Giocoso (čti džokoso) = žertovně

Georg Philipp Telemann (1681–1767)

20.

Gavota

Giocoso (čti džokoso) = žertovně

Georg Philipp Telemann (1681–1767)

20.

mp = mezzopiano – síla úhazu mezi *p* a *mf*

Gavota – starý francouzský tanec v sudém taktu.

Gavota

J. G. Witthauer (1750–1802)

Allegro

21.

Večer na horách

Emil Hlobil (1901–1987)

Andante

22.

Anduličko moje
(Česká)

Upravil Alois Sarauer

23.

Andante grazioso (čti gracióso = půvabně)

8..... 4.....

poco f

poco f

H 1971

Scherzino

Allegro energico

24.

Alois Sarauer

Varianta: Takt 1–4, 9–12, 25–28 staccato: atd.

Strašpytel ve tmě

Tajemně a ne příliš rychle

25.

Alois Sarauer

24

p cantabile

p *a tempo*

26

p cresc.

p senza rit.

Smutná písnička

Ilja Hurník (1922)

Lento

26.

p

p

3

mf dim.

p

Matčina píseň

Alois Sarauer

Andante

27.

p

p

2

mf *espress.*

p *poco rit.*

3

mf *poco f* *dim.*

p *pp*

S kopce do kopce

Andante

28.

Jan Hanuš (1915)

Šel tudy, měl dudy
(Česká)

Vesele

29.

Upravil Alois Sarauer

Šel tudy, měl dudy, ani nezapískal,
bodejž mu ty dudy rarášek roztřískal.

Ó řebíčku zahradnický
(Česká)

Upravil Alois Sarauer

30.

Volně

Upříkladu vloženého výběru zahrávky

Ó řebíčku zahradnický, ó růžičko vonná,
kterak na té zapomenu, když to není víc možné.

Andante

Andante

Leopold Koželuh (1747–1818)

31.

p cantabile

legato

Fine

mf

Příraz — melodická ozdoba (vedlejší tón připojený před hlavním tónem jako ozdoba). Piše se malou osminovou notičkou s přeškrtnutým praporkem, která je s hlavní notou spojena obloučkem. Příraz hrajeme lehce, slabě a krátce, důraz je na hlavní notě.

Kašpárek

Allegretto

Alois Sarauer

32.

p

mf

espress.

Allegretto

Allegretto

Ludwig van Beethoven (1770—1827)

33.

Sheet music for piano, Allegretto, in 2/4 time. The music is divided into four systems. The first system starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a dynamic 'mf'. The second system begins with a bass clef, a key signature of one sharp, and a dynamic 'poco f'. The third system begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a dynamic 'p'. The fourth system begins with a bass clef, a key signature of one sharp, and a dynamic 'cresc.'. The music features various note values (eighth and sixteenth notes), grace notes, and dynamic markings like 'p' and 'mf'.

Před úhozem (při pomlce) zvedáme celou paží kolmo na klávesu. Při úhuze pružná paže vláčně dopadá upevněným prstem na klávesu.

Čáp na procházce

Poco grave (vážně, důstojně)

Alois Sarauer

Dobrú noc, má milá

(Slovenská)

Upravil Alois Sarauer

Dobrú noc, má milá, dobrú noc! Nech ti je sám Pánboh na pomoc!
Dobrú noc, dobre spi, nech sa ti snívajú sladké sny!

Průpravná cvičení

The image shows the first four measures of a musical score for preparation exercises. The title "Prépravná cvičení" is at the top left. The key signature is one sharp (F#). Measure 1 starts with a whole note followed by a dotted half note. Measure 2 consists of two eighth-note pairs. Measures 3 and 4 each contain a sixteenth-note pattern: a pair of eighth notes followed by a pair of sixteenth notes. Measure 5 begins with a quarter note. The page number "10" is at the bottom right.

V koláji voda (Slezská)

Upravil Alois Sarauer

Sheet music for Opus 1 No. 3, Allegro moderato. The score consists of six staves for two pianos. The first two staves begin with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The third staff begins with a bass clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The fourth staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The fifth staff begins with a bass clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The sixth staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The music features various dynamics such as *f*, *mf*, *legato*, and *marc.*. Measure numbers 36 and 37 are indicated at the beginning of the piece. The score is titled "Opus 1 No. 3 Saraband".

Tanec

Joseph Haydn (1732–1809)

Moderato

37.

Zahrajte mi muzikanti
(Slovenská)

Upravil Eugen Suchoň

Allegro moderato

38.

Opakuje se třikrát, vždy silněji a silněji.

P — (zkratka slova pedál) = stisknout pravý pedál.
x pustit pravý pedál.

Tanec

Allegretto grazioso

Dezider Kardoš (1914–1991)

39.

mf

sf

legato

sf

sfz

sfz

sfz

sfz

Obkročák
(Český tanec)

Upravil Alois Sarauer

Con moto

Moderato assai (= velmi, značně)

Con moto

Moderato assai

molto rit.

mf

molto marc.

poco animato

Allegro

risoluto a tempo poco accel. molto riten.

3 4 5 4 1 2 1 2 1

Nechod tam, pojď radš k nám, já jsem holka vonačejší;
pojd radš k nám, nechod k ni, já jsem holka vonačí.
jestli ona bohatější, já jsem zato upřimnější;
nechod k ni, pojď radš k nám, já tě ráda uhlídám.

Ej, ženy, ženy!

(Slovenská)

Upravil Eugen Suchoň

41. Allegro

simile

Fine

Dal segno $\frac{3}{2}$ al Fine e poi la Coda

Coda

Dal segno al Fine e poi la Coda – skladbu opakujeme od znamení (segno – čti seňo) do konce (Fine) a pak připojíme kodu (e poi coda – čti kóda).

Preludium

Miloslav Kabeláč

Andantino poco rubato

42.

pochettino accel.

pochettino rit.

simile

poco a poco rit.

lunga

Na tom našem natoničku

(Slovenská)

Upravil Zdeněk Blažek

Vesele

43.

p

V.

Tažko je to pod oblôčkem stáť

(Slovenská)

Upravil Zdeněk Blažek

Mírně

44.

Kozlíčkova polka

Vesele Klement Slavický

45.

Skupinka (italsky *grupetto*) je melodická ozdoba podobná přírazu. Liší se od něho tím, že se skládá z několika krátkých tónů, připojených před hlavní tón jako ozdoba. Píše se malými notami před hlavní notou.

Ossia – nebo, také. Označuje různé možnosti provedení v hudební skladbě, jejichž volba je ponechána hráči.

Koníček o třech nožkách

Ilya Hurník

Allegretto

46.

Kohoutek a slepičky

Petr Eben

Allegro

47.

Allegretto

rit.

Allegro

Ossia:

a)

atd.

Týmž způsobem na konci.

a) Skupinka ad libitum (= podle libosti).

Vlak se rozjíždí

Petr Eben

Molto andante

48.

8va bassa

poco *a* *poco* *accelerando* *al* *presto!*

8va bassa

poco *a* *poco* *cre* - - -

scen - - - *do* *f*

p

accelerando (čti *acelerando*) – zrychlovat tempo*al presto* – do presta (presto = rychle)*poco a poco* – poněmáhlu

Ottava bassa (8va bassa) – hluboká oktaáva. Hrajeme o oktaávu níže, než je napsáno. Značí se pomocnou oktaávou pod notami.

Škoda ťa, šuhajko
(Slovenská)

Upravil Eugen Suchoň

Andante

49.

p

cresc. *f*

3 *5* *1* *2* *3* *1* *2* *3* *1* *3* *5* *1*

Tempo di minuetto

Jaroslav Řídký (1897–1956)

V živém tempu

Menuet

Iša Krejčí (1904–1968)

Kurátko a slon

Moderato dolce

Václav Trojan (1907–1983)

52.

poco rit.

a tempo

legato

H 1971

Tři granátníci z „Marcipánu“

Václav Trojan

Udatným krokem

53.

Udatným krokem

53.

f

mf

echo)

echo'')

f *pp*

fff

p *x*

*) echo = ozvěna

Synáčku, můj květe
 Ukolébavka z opery „Jakobín“ Ant. Dvořáka

Pro klavír na 4 ruce upravil A.S.
poco rit.

Andante cantabile

54. Žák {

Učitel {

a tempo

a tempo

(1)

(1)

3
5
2 1 2
cresc.
3 1 3
2 1 3

2 1 3
5 1 2 3
cresc.

3 1
5 1 2
3
dim.
3 2 1

4
dim.
2 1 4
dim.
2 1 4

rit. 3 2
pp
2 1 3
poco rit.
3
rit. 4 3
p
2 1 3
poco rit.
dim.
2 1 3
pp
P x
P x

Proč bychom se netěšili
Z opery „Prodaná nevěsta“ B. Smetany

Allegro molto

55. Žák

Pro klavír na 4 ruce upravil A.S.

(1)

cresc.

piu f

meno f

fostre

simile

(2) Più mosso

fostre

simile

(3)

ff

molto dim.

(4)

p

poco f

ff

VIII

VII

VI

V

IV

III

II

I

Proč bychom se netěšili
Z opery „Prodaná nevěsta“ B. Smetany

Pro klavír na 4 ruce upravil A.S.

Allegro molto

55. Učitel

Proklávání na 4 ruce upravil A.S.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

PŘÍKLDY LIDOVÝCH PÍSNÍ ROZDĚLENÝCH MEZI OBĚ RUCE

Průpravné cvičení

P. r.

L. r.

Erben - Martinovský

1. Vla-što-vič - ka lí - tá, lí - tá, po - vi - dá, že sví - tá. Jdi, ho - leč - ku, do - mů,

pomoct ti ne - mo - hu, já bych by - la bi - ta, bi - ta, já bych by - la bi - ta.

Erben - Martinovský

2. Lou - če - ni, lou - če ni, což je to těž - ká věc.

Když se mu - sí roz-lou - či - ti, když se mu - si roz-lou - či - ti s pa - nen - kou mlá - de - nec.

Průpravné cvičení

P. r.

L. r.

TECHNICKÁ CVIČENÍ

- a) Pětiprstová cvičení (bez upoutaných prstů)
- b) Cvičení s přenášením ruky
- c) Pětiprstová cvičení s upoutanými prsty
- d) Cvičení s posouváním ruky
- e) Repetice
- f) Dvojhmaty
- g) Podkládání a překládání
- h) Akordy
- i) Úhoz dopadem paže

Cvičení neprobíráme postupně, nýbrž je střídáme a pěstujeme pokud možno současně různé druhy techniky.

Technická cvičení cvičí žák, jak již bylo částečně výředu uvedeno, zpaměti, napřed velmi pomalu a každou rukou zvlášť, teprve později v protipohybu a konečně i v rovném pohybu. Některá zvláště obtížná cvičení (například vážní akordů) začátečník raději vůbec nevcítí oběma rukama dohromady. Úhoz musí vždy dobré znít, měkce, avšak určitě, hra musí být vyrovnaná po rytmické a dynamické stránce.

Nacvičená cvičení žák transponuje (čili přenáší) i do jiných tónín (viz přehled pětiprstových poloh dur i moll) a cvičí je s různým dynamickým odstílením a známými druhy úhozu (legato, staccato, espressivo). Později podle možnosti přechází žák v prstových cvičeních pozvolna k rychlejší hře; je nejlépe připravit ji na rytmických obměnách (variantách).

Rytmické obměny:

$\frac{3}{8}$ $\frac{2}{8}$ $\frac{2}{8}$ $\frac{2}{4}$

Přehled pětiprstových poloh dur i moll, levá ruka o oktavu niže. Začátečník nepostupuje chromaticky, nýbrž odděleně v tóninách, které již zná

A) PĚTIPRSTOVÁ CVIČENÍ

* Jednotlivá cvičení byla vybrána z různých škol a sbírek, například Kullaka, Schwarze, Hoffelda, Fibicha-Maláta, ze sovětské Školy klavírní hry, Gněšiny, Schmitta at.

13₁
5
14₃
3
15
5
16₃
18
19₃
3
17₁
5
20
21
22
23₅
1
24
25
5
26₃
3
27
28
29
30
31
32₄
2
33
34
35
36
37
38
39
40

MODULAČNÍ CVIČENÍ (modulace = přechod z jedné tóniny do druhé)

41 C dur III. II. III. II. III. V. Des dur
a t d.

B) CVIČENÍ S PŘENÁŠENÍM RUKY

1

2

3

4

5

Levá ruka o dvě oktavy niže.

a.t.d.

C) CVIČENÍ S UPOUTANÝMI PRSTY

(Při půlových notách uvolňujeme ruku.)

The image shows a page of sheet music with six staves. Staff 1 (treble clef) has eighth-note patterns. Staff 2 (treble clef) has sixteenth-note patterns with grace notes. Staff 3 (bass clef) has eighth-note patterns. Staff 4 (bass clef) has sixteenth-note patterns. Staff 5 (treble clef) has eighth-note patterns with slurs and grace notes. Staff 6 (bass clef) has eighth-note patterns with slurs and grace notes.

D) CVIČENÍ S POSOUVÁNÍM RUKY

1 $\begin{matrix} 3 & 4 \\ 2 & 3 & 4 \\ 1 & 2 & 3 \end{matrix}$

2 $\begin{matrix} 2 & 3 & 4 & 5 \\ 1 & 2 & 3 & 4 \end{matrix}$

E) REPETICE

1

F) DVOJHMATY

1

2

3 *p.r.* $\begin{matrix} 3 & 4 \\ 1 & 2 \end{matrix}$

L.r. $\begin{matrix} 1 & 2 \\ 3 & 4 \end{matrix}$

4 $\begin{matrix} 5 & 4 \\ 2 & 1 \end{matrix}$

5 $\begin{matrix} 3 & 2 \\ 1 & 2 \end{matrix}$

6 *P.r.* $\begin{matrix} 3 & 2 \\ 1 & 2 \end{matrix}$

L.r. $\begin{matrix} 1 & 2 \\ 3 & 4 \end{matrix}$

G) PODKLÁDÁNÍ A PŘEKLÁDÁNÍ

1

2

3

PRŮPRAVNÁ CVIČENÍ K CHROMATICKÉ STUPNICI

H) AKORDY

1

Levá o 3 oktávy niže. Týmž způsobem cvičíme sextakordy a kuartsextakordy.

2

KVINTAKORD S PŘEVRTATY

3

4 *P. r.*

ROZLOŽENÉ AKORDY

5

6

7

8

VÁZÁNÍ AKORDŮ

Opakující se prsty pouštěme přesně na poslední počítací slabiku před dalším úhozem. Co lze vázat, dobré vážeme.

I) CVIČENÍ ÚHOZU PRUŽNÝM DOPADEM PAŽE

Při pomlce zvedáme paži kolmo vzhůru nad klávesy (dostí vysoko). Úhoz konáme vláčným dopadem shora (bez řípavky). Při tomto druhu úhozu je třeba zvláště pozorně kontrolovat jakost tónu. Nesmí být ostrý ani tvrdý, nýbrž něký, dosti plný a dlouze znějící.

1

Cvičíme i ostatními dvojicemi prstů.

3

Cvičíme i ostatními prsty.

2

4

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ POKYNY K NÁCVIKU STUPNIC

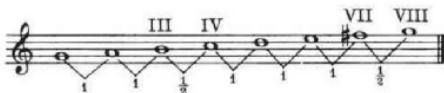
S výcvikem stupnic začíná žák většinou přibližně ve 2. polovině 1. roku vyučování. Než přistoupí k praktickému nácviku, je nezbytné, aby se seznámil se stavbou stupnic po teoretické stránce tak, aby dovedl samostatně utvářit, aby znal jejich předznamenání i prstoklad a uměl je plynule zapamatě odfríkat nahoru i zpět. Ve škole je uvedeno průpravné cvičení, na němž se žák připravuje ke hře stupnic (str. 41).

Stupnice cvičí žák vždy zapaměti, napřed každou rukou zvlášť v rozsahu oktávy (později dvou), nejdříve bez akcentů v pomalém tempu. Nejlépe v půlročních notách, takže na každou notu počítá: raz, dva. V prvním roce vyučování probere žák 1. durovou stupnicu (případně několik; podle možnosti 1–2 mollové).

Teprve když žák dobré ovládl prvních pět durových stupnic každou rukou zvlášť, může je cvičit postupně dohromady oběma rukama (nejdříve protipohybem, pak v obtížnějším rovném pohybu).

Později cvičí stupnice s akcenty (nejdříve po 4 notách) a konečně s různým dynamickým odstiněním (opět nejlépe každou rukou zvlášť).

Ostatní durové stupnice tvoříme tak, že pomér 1, 1, 1/2, 1, 1, 1/2 přenášíme čili transponujeme o jakoukoli vzdálenost (začínáme tedy např. od G, D, A, E atd.). Abychom zachovali uspořádání celých tónů a půltónů, musíme vždy posuvkami upravit vzdálenosti mezi jednotlivými tóny tak, aby jejich pomér byl jako ve stupni C dur. Tak dostáváme stupnice s křížky a s bě. Další stupnice s křížky tvoříme vždy od V. stupně stupnice předcházející a musíme v ní vždy zvýšit VII. stupeň o půl tónu. Tak například ve stupni C dur musíme zvýšit f na fis. Toto zvýšení předznamenáváme – G dur stupnice má tóninové označení (předznamenání) jeden křížek fis.

Skladby, které užívají tónů stupnice G dur, mají v předznamenání jeden křížek. Neříkáme však, že jsou napsány ve stupni G dur, nýbrž v *tónině G dur*.

Tónina je souhrn tónů, které patří do určité stupnice.

Stupnice je řada tónů, seřazených podle určitých pravidel.

Stupnice s \flat tvoříme vždy od IV. stupně předcházející stupnice a musíme v ní vždy snížit IV. stupeň o půl tónu. Žák tvoří postupně samostatně další stupnice.

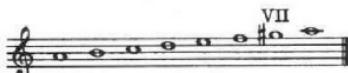
MOLLOVÉ STUPNICE

Vedle durových — tvrdých — stupnic máme *stupnice měkké — mollové*. Každá mollová stupnice začíná šestým stupněm durové stupnice a má s ní stejně předznamenání. Říkáme, že je s ní *souběžná* (například C dur — a moll, G dur — e moll, D dur — h moll atd.).

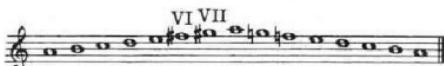
Máme dva druhy mollových stupnic: *harmonickou* a *melodickou*.

Mollová stupnice harmonická zvyšuje VII. stupeň (při postupu nahoru i zpět). Název harmonická pochází od slova harmonie (harmonic = nauka o akordech a jejich spojování).

Mollová stupnice melodická zvyšuje směrem nahoru VI. a VII. stupeň, dolů však oba snižuje, takže VI. a VII. stupeň má tóny původní, nezvýšené. Název melodická pochází odtud, že se ji používá v melodiích. Interval mezi VI. a VII. stupněm harmonické stupnice nezní totiž v melodiích dost libovoučně, zpěvně. Melodická stupnice odstraňuje tento nezpěvný interval — např. v a moll $f-gis$.

Zvýšení VII. stupně v harmonické a zvýšení VI. a VII. stupně v melodické stupnici se nepředznamenává, nýbrž vypisuje se jako nahodilé posuvky. Předznamenání mollové stupnice zjistíme na sestupné melodické stupnici.

Prstoklad stupnic si žák poměrně nejsnadněji osvojí, rozdělíme-li stupnice do několika skupin podle stejnosti či podobnosti prstokladu.

I. skupina: C, G, D, A, E dur i moll
(pravou rukou směrem doprava, levou doleva)
1 2 3 / 1 2 3 4..... v poslední oktávě 1 2 3 / 1 2 3 4 5

II. skupina: F, H dur i moll
F dur pravou (doprava) } 1 2 3 4 / 1 2 3 / 1 2 3 4 / 1 2 3 4
H dur levou (doleva) }
F dur levou } jako I. skupina
H dur pravou }

III. skupina: B, Es, As dur
V pravé ruce 4. prst vždy na *hes* (*bé*)
V levé ruce 4. prst vždy na novém bě (v B dur na *es*, s Es dur na *as*, v As dur na *des*).
V obou rukou začínáme 2. prstem (pravou doprava, levou doleva).

IV. skupina: Des (Cis), Ges (Fis) dur
V obou rukou: { skupina tří černých kláves se hraje 2., 3., 4. prstem
 { skupina dvou černých kláves se hraje 2., 3. prstem
Ostatní mollové stupnice, stejnoumenně s durovými ze III. a IV. skupiny mají prstoklad nepravidelný.

DUROVÉ STUPNICE A AKORDY

C dur

G dur (*fis*)

D dur (*fis, cis*)

A dur (*fis, cis, gis*)

E dur (*fis, cis, gis, dis*)

H dur (*fis, cis, gis, dis, ais*)

Fis dur (fis, cis, gis, dis, ais, eis)

Cis dur (fis, cis, gis, dis, ais, eis, his)

F dur (hes)

B dur (hes, es)

Es dur (hes, es, as)

As dur (hes, es, as, des)

Des dur (hes, es, as, des, ges)

Ges dur (hes, es, as, des, ges, ces)

Ces dur (hes, es, as, des, ges, ces, fes)

MOLLOVÉ STUPNICE A AKORDY

a moll harmonická

Fingerings: 1, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 3.

a moll melodická

Fingerings: 1, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 3.

e moll (*fis*) harm.

Fingerings: 1, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 3.

e moll mel.

Fingerings: 1, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 3.

h moll (*fis, cis*) harm.

Fingerings: 1, 1, 1, 4, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 3.

h moll mel.

Fingerings: 1, 1, 1, 4, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 3.

fis moll (*fis, cis, gis*) harm.

Fingerings: 2, 3, 1, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 3.

fis moll mel.

Fingerings: 2, 3, 1, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 2, 1, 1, 3, 1, 4, 1, 1, 3, 1, 3, 2.

cis moll (*gis, cis, gis, dis*) harm.

Fingerings: 2 3 1, 1, 1 2 3 2, 1 3, 1 4, 1 2 1, 1, 1 3, 1 3.

cis moll mel.

Fingerings: 2 3 1, 1, 1 2 3 2, 1 3, 1 4, 1 2 1, 1, 1 3, 1 3.

gis moll (*gis, cis, gis, dis, ais*) harin.

Fingerings: 2 3 1, 1, 1 2 3 2, 1 3, 1 4, 1 2 1, 1, 1 3, 1 3.

gis moll mel.

Fingerings: 2 3 1, 1, 1 2 3 2, 1 3, 1 4, 1 2 1, 1, 1 3, 1 3.

d moll (*be*) harm.

Fingerings: 1 1, 1, 1 3, 1 4, 1 3, 1, 1 3, 1 4, 1, 1 3.

d moll mel.

Fingerings: 1 1, 1, 1 3, 1 4, 1 3, 1, 1 3, 1 4, 1, 1 3.

g moll (*be, es*) harm.

Fingerings: 1 1, 1, 1 3, 1 4, 1 3, 1, 1 3, 1 4, 1, 1 3.

g moll mel.

Fingerings: 1 1, 1, 1 3, 1 4, 1 3, 1, 1 3, 1 4, 1, 1 3.

c moll (*be, es, as*) harm.

Fingerings: 1 1, 1, 1 3, 1 4, 1 3, 1, 1 3, 1 4, 1, 1 3.

c moll mel.

Fingerings: 1 1, 1, 1 3, 1 4, 1 3, 1, 1 3, 1 4, 1, 1 3.

f moll (*be, es, as, des*) harm.

Sheet music for f minor harmonic (be, es, as, des). The key signature is one flat. The melody consists of eighth-note patterns with fingerings: 1, 1, 1; 1, 4; 1, 4; 1, 4; 1, 3; 1, 4; 1, 4; 1, 4. The bass line provides harmonic support.

f moll mel.

Sheet music for f minor melodic (be, es, as, des). The key signature is one flat. The melody follows a similar pattern to the harmonic version but includes more dynamic variations and slight changes in rhythm.

b moll (*be, es, as, des, ges*) harm.

Sheet music for b minor harmonic (be, es, as, des, ges). The key signature is two sharps. The melody includes additional notes: 2, 1, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 1, 2. Fingerings are present above the notes.

b moll mel.

Sheet music for b minor melodic (be, es, as, des, ges). The key signature is two sharps. The melody is more fluid than the harmonic version, with continuous eighth-note patterns and fingerings: 2, 1, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 1, 2.

es moll (*be, es, as, des, ges, ces*) harm.

Sheet music for es minor harmonic (be, es, as, des, ges, ces). The key signature is one sharp. The melody includes: 2, 1, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 2, 3; 1, 1, 1, 4; 1, 2. Fingerings are present above the notes.

es moll mel.

Sheet music for es minor melodic (be, es, as, des, ges, ces). The key signature is one sharp. The melody follows the harmonic version but with slight variations in rhythm and phrasing.

as moll (*be, es, as, des, ges, ces, fes*) harm.

Sheet music for as minor harmonic (be, es, as, des, ges, ces, fes). The key signature is one sharp. The melody includes: 2, 1, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 2, 1, 1, 1, 4; 1, 3, 1, 4; 1, 3, 1, 2. Fingerings are present above the notes.

as moll mel.

Sheet music for as minor melodic (be, es, as, des, ges, ces, fes). The key signature is one sharp. The melody is more expressive than the harmonic version, with varied dynamics and phrasing.

OBSAH

Úvodem	3
Začátek vyučování	5
A. PRŮPRAVA PŘED HROU Z NOT	
I. Příklady lidových písni vhodných pro zpívání a hran podle sluchu	5
II. Stručný výklad základních pojmu a odborných poznatků	6
III. Technická príprava ke hře	9
B. HRA Z NOT	
Každou rukou zvlášť	13
Cvičení pro obě ruce	15
Cvičení opakování tónů	16
Cvičení nezávislosti rukou	17
Nácvik zpěvného úhozu	18
Prstová cvičení	19
Nácvik crescenda a decrescenda	20
Nácvik dvojhmatů	23
Nácvik odtahu	25
Cvičení odtahu s přenášením paže	25
Osminové noty a pomlka	26
Dvojhmaty staccato	30
Vázané dvojhmaty s opakováním tóny	30
Staccato jednotlivými prsty (úhozem od kláves)	32
Básový klíč	33
Portamento	34
Staccato jednotlivými prsty (úhozem shora do kláves)	36
Cvičení nezávislosti rukou	39
Triola	40
Přípravná cvičení ke stupnicí	41
Šestnáctinové noty	44
Nácvik staccata shora (do kláves)	44
Nácvik stupnice C dur	52
Nácvik akordů	54
Průprava ke hře melodie s doprovodem	58
Sexty	63
Nácvik chromatické stupnice	65
Cvičení skoků	73
VÝBĚR SKLADEB	77
Příklady lidových písni rozdělených mezi obě ruce	112
Technická cvičení	114
Nejdůležitější pokyny k nácviku stupnic, prstoklad stupnic	120
Durové stupnice a akordy	122
Mollové stupnice a akordy	124

ZDENKA BÖHMOVÁ – ARNOŠTKA GRÜNFELDOVÁ – ALOIS SARAUER

KLAVÍRNÍ ŠKOLA PRO ZAČÁTEČNÍKY

Obálku navrhla Alexandra Opavová

Vydalo hudební nakladatelství Editio Bärenreiter Praha, spol. s r.o., v roce 2009

Odpovědný redaktor Ladislav Ščerbaňák – Technická redaktorka Alexandra Opavová

Vytiskla Agentura 5, spol. s r.o., Horova 1631, CZ 252 63 Roztoky

34. vydání (v Editio Bärenreiter Praha vydání druhé – dotisk)

H 1971 – ISMN 979-0-2601-0158-6

Editio Bärenreiter Praha

Běchovická 26, CZ 100 00 Praha 10

Tel.: (+420) 274 781 006

Fax: (+420) 274 001 927

info@ebp.cz

www.ebp.cz

ISMN 979-0-2601-0158-6

9 790260 101586